

ضمانت اجراهای کیفری ایران برای جلوگیری از نقض حقوق مالکیت ادبی و هنری

علی رضانی*

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی*

aliramezan2010@gmail.com

چکیده

مالکیت فکری دارای دو حوزه گسترده «مالکیت ادبی و هنری» و «مالکیت صنعتی» است. آنچه بیشتر از هر چیزی بعنوان وجه مشترک در زمینه این دو حوزه مطرح است، حمایت از خلاقیت‌های فکری می‌باشد. حقوق پدید آورنده در این دو حوزه شامل حقوق مالی - اقتصادی و حقوق معنوی و اخلاقی می‌شود. حقوق اخلاقی مالکیت فکری، امتیازات غیرمالی است که به شخصیت پدید آورنده مربوط می‌شود و برای حمایت از اوست. این حقوق بر خلاف حقوق مالی - اقتصادی محدود به زمان و مکان نیست و نمی‌توان آن را به دیگری انتقال داد. از آنجا که کار و خلاقیت‌های ادبی و هنری پیوند عمیقی با شخصیت پدید آورنده دارد، این حقوق در مالکیت ادبی بسیار با اهمیت است، ولی در مالکیت صنعتی توجه عمده به منافع اقتصادی معطوف می‌شود و حقوق اخلاقی و معنوی، آن چنان که باید، اهمیتی ندارد و تنها به ذکر نام مخترع در ورقه اختراع اکتفا می‌شود. با عنایت به این موارد در مقاله حاضر به موضوع اول به دلیل اهمیت آثار پدید آمده در حوزه مالکیت فکری (ادبی و هنری) برای اصحاب فرهنگ و هنر و بهره‌مندان از این گونه آثار پرداخته می‌شود، و بر مبنای حقوق کیفری که می‌تواند در مورد حمایت کیفری از حقوق مالکیت فکری مورد استفاده باشد، تاکید می‌گردد.

حاصل می‌شود. به عبارتی، لازم نیست یکی بودن اثر اصلی با اثر ناقض را شرط تحقق نقض عنوان کنیم و به دنبال این باشیم که اثر ناقض دقیقاً تکرار همان اثر اصلی است بلکه برگرفتن، تکثیر یا عرضه بخش‌ها و عناصر عمده و مهم که انعکاس‌دهنده شخصیت پدیدآورنده باشد، هرچند تمام اثر نباشد، نقض را محقق ساخته است.

کلید واژگان:

حقوق - مالکیت فکری - پدید آورنده - نقض حق - ضمانت اجراهای کیفری

در زمینه نقض حقوق پدید آورندگان، به این بسنده می‌شود که: با تکثیر جوهره اصلی و عمده اثر که همان اجزای تشکیل‌دهنده اصالت آن است

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مبانی علم حقوق «اخلاق» است که با سرزنش یا نکوهیدن «زشتی» و ستایش «نیکی» راهی برای ایجاد آرامش و امنیت عمومی می‌گشاید، تا جایی که برای هر مساله حقوقی یا قضایی که موجبات ورود ایراد و یا ضرر به دیگران هستند، می‌توان پشتوانه و ریشه امر و نهی اخلاقی پیدا کرد. بنابراین ریشه اصلی سرزنش پذیری نقض حقوق مالکیت فکری را می‌توان اینگونه بیان داشت که اخلاق آن را مذموم دانسته و علت را نیز باید در این موضوع جستجو کرد که اساساً با تضييع حق مالکیت فکری به خلاقیت پدید آورنده «ضرر» می‌رساند. قانونگذار ایرانی نیز این مساله را مبنای تصمیمات خود گرفته و اضرار به دیگری را در این مورد بخصوص هم منع کرده است. چرا که تجاوز به حقوق مالکیت فکری، منجر به نقض حقوق مادی و معنوی صاحبان آفرینش‌های فکری و ورود ضرر به آن‌ها می‌شود و از این حیث حمایت موثر قانونگذار را می‌طلبد.

از سوی دیگر با ملحوظ نمودن ارتباط حقوق کیفری با نظم عمومی، تردیدی نیست که قانونگذار به این مهم بی‌توجه نبوده و نسبت به مقوله نظم عمومی به عنوان مفهومی کاملاً نسبی که تا حدودی با مفهوم قدرت عمومی مرتبط است، نظر داشته و طی قوانین مختلف و برای ایجاد نظم و امنیت عمومی، مناطمی قید کرده که در قالب قوانین و ای بسا در مجازاتها مطرح می‌باشد. لذا اعمال ضمانت‌اجراهای کیفری علیه متعرضین به حقوق مالکیت فکری، جلوه‌ای از دخالت قدرت عمومی به نفع صاحبان آثار فکری به منظور احقاق حقوق مادی و معنوی آنان است. در راستای تحقق اهداف عالیه حقوق جزا، راجع به حقوق مالکیت فکری، نه تنها منافع خصوصی افراد زیان دیده پیش‌بینی شده است بلکه دفاع از حقوق مورد نظر در صورتی که به نظم و امنیت جامعه لطمه

وارد سازد با واکنش قانونگذار روبرو است. با این مقدمه و مختصری در باره مبانی و مفاهیم، جرایم ناقض حقوق مالکیت ادبی و هنری و ضمانت‌اجراهای کیفری آنها را بررسی می‌کنیم و تلاش شده است تا ضمن بیان دیدگاه‌های مختلف که در این زمینه وجود دارد، دیدگاهی را که مقرون به عدالت است ارائه کنیم و راهکارهای مناسبی را پیشنهاد نماییم.

۱- مبانی حقوق مالکیت فکری

پیدایش نهاد مالکیت فکری، همانند دیگر نهادهای حقوقی، ناشی از نیازهای جامعه انسانی بوده است. به همان صورت که نهاد خانواده یا نهاد مالکیت در نتیجه بروز و ظهور نیازهای خاصی در زندگی اجتماعی بشر ایجاد شده و استقرار پیدا کرده است نهاد مالکیت فکری نیز از ضرورت‌هایی است که گسترش فنون و هنرها از یک سو و توسعه تجارت و کسب و کار از سوی دیگر عوامل اصلی آن بودند، حاصل گردید. (خدمتگزار، محسن، فلسفه مالکیت فکری، نشر بنیاد حقوقی میزان، سال ۱۳۹۰)

۱-۱ مفاهیم و معانی:

واژه «حق» که جمع آن حقوق می‌باشد، در منابع مختلف به معنای «پایدار، پدیدآورنده، راست، واجب، عدل (ضد باطل)، ملک، یقین، بهره و سهم معین هرکس» تعبیر شده است و در تمامی معانی یاد شده، مفهوم پایداری و پابرجایی و ثبات نهفته است. حق بعنوان اسم ذات، در اصطلاح دانش حقوقی، به وابستگی و چیرگی یا تعلق و تسلط تعریف گردیده است. حق معنوی یا مالکیت فکری ریشه غربی دارد و فرهنگ حقوقی ما هنوز با آن آشنائی کامل ندارد و ذهن حقوقدانان با این عنوان حقوقی انس کمتری دارد. بویژه که از دید فقهای اسلامی نیز در شناسائی این حق، اختلاف عقیده وجود دارد که همین اختلاف آراء موجب عدم توجه کافی به آن در گذشته گردیده است، ولی برخی از حقوقدانان اصطلاح «مالکیت‌های فکری» را از جهت اینکه منشا این حقوق،

فکر، اندیشه و تعقل می باشد مناسب تر دانسته اند.

بنابراین بیش از یک قرن است که برای توصیف حقوق مالکانه ناشی از تولیدات غیر ملموس فکر بشر، اصطلاح «مالکیت فکری» استعمال شده است. این اصطلاح را نخستین بار «پیکارد» بکار برده است. بعد از آن حقوقدانان نامهای دیگری مانند «مالکیت های غیر مادی»، «حقوق بر اموال غیر مادی» و «حقوق جلب مشتری» نیز بکار برده اند. (صفایی، سید حسین، مجموعه مقالات حقوق مدنی و حقوق تطبیقی، نشر میزان، تهران، ۱۳۷۵)

منظور از حقوق مالکیت‌های فکری «حقوقی است که ارزش اقتصادی یا معنوی دارد، ولی موضوع آنها اشیاء ملموس مادی نیست.» (همان منبع) مالکیت فکری عبارت است از «حق ناشی از پدید آوردن یک آفریده‌ی فکری یا یک شیء غیر مادی مستقل دیگر، که به موجب آن شخصی که خودش یا از طریق به کارگیری دیگری موجب خلق آن شده یا شخصی که این حق به او منتقل شده، می‌تواند به طور انحصاری از بالاترین حقوق و امتیازات قانون ممکن نسبت به آن بهره مند شوند.» (انصاری، باقر، حقوق ارتباطات جمعی، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول، تابستان ۱۳۸۶) بنابر این می‌توان گفت که «مالکیت فکری، مالکیتی است بر مبنای اندیشه، ابتکار، ابداع و نوآوری در زمینه‌های صنعت، اندیشه، ادب، هنر و تجارت.» (کریمی، محمد حسین، علایم تجاری در حقوق ایران، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول ۱۳۸۹) دکتر کاتوزیان نیز در تعریف حقوق معنوی می‌نویسند «حقوق معنوی، حقوقی است که به صاحب آن اختیار انتفاع انحصاری از فعالیت و فکر و ابتکار انسان را می‌دهد.»

۲-۱ تقسیم بندی مالکیت فکری

امروزه مالکیت‌های فکری شامل «کپی رایت»، «حق اختراع»، «علایم تجاری»، «طرح‌های صنعتی» و «اطلاعات محرمانه» و «اسرار تجاری» است و روز به روز بر این

تعداد افزوده می‌شود. مالکیت‌های مذکور در دو دسته کلی دسته بندی می‌شوند: «مالکیت‌های صنعتی و مالکیت‌های ادبی و هنری.» سازمان جهانی مالکیت فکری نیز این تقسیم بندی را رعایت و مالکیت‌های فکری را به دو دسته عمده تقسیم کرده است:

الف) «مالکیت‌های صنعتی» که از حق اختراع، علایم تجاری، اطلاعات محرمانه و اسرار تجاری حمایت می‌کند.

ب) «کپی رایت» از مالکیت بر آثار ادبی و هنری حمایت می‌کند و موضوع این مقاله می‌باشد.

۳-۱ نگاه قانونگذار ایرانی به حقوق

مالکیت فکری

تلاشهای قانونگذار ایرانی از سال ۱۳۱۰ با جرم دانستن سرقت ادبی، اولین قواعد حقوقی در این زمینه را وضع نمود و در سال ۱۳۴۸ با تدوین «قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان» و در قوانین دیگر از جمله «قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲» و همچنین در «قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه ای مصوب ۱۳۷۹» برای مرتکبان نقض حقوق پدیدآورنده که بدون اجازه صاحب اثر اقدام به نشر، پخش و عرضه آثار دیگری می‌نمایند مجازات در نظر گرفته شده است. (انصاری، باقر، حقوق ارتباطات جمعی، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول، تابستان ۱۳۸۶) که به مجازاتهای حبس و جزای نقدی محدود می‌شوند. ثبت اثر در ایران از شرایط شناسایی اثر و برخورداری آن از حمایت قانونی به شمار نمی‌آید و برای اینکه اثری قابل حمایت کیفری باشد لازم نیست که ابتدا ثبت شده و سپس پدیدآورنده بتواند از حقوق خود بر اثر حراست کند، فلذا پدیدآورندگان می‌توانند اثر و نام و نشان ویژه خود را در مراکزی که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با تعیین نوع آثار آگهی می‌نمایند به ثبت برسانند.

قابل ذکر است که رسیدگی به این جرایم با شکایت شاکی خصوصی آغاز و با گذشت او موقوف می‌شود و نیز در صورت ورود

خسارات مادی یا معنوی به شاکی خصوصی باید توسط مرتکب جبران شود.

«قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان» در ماده ۲ با در پیش گرفتن روش احصایی آثار مورد حمایت را در دوازده بند آورده است. و به این ترتیب آثار خارج از این فهرست قابل حمایت نیست و در صورت طرح دعوا شاکی خصوصی می تواند با توسل به طرق مدنی جبران خسارت خویش را خواستار شود. بر اساس این ماده، آثار مورد حمایت این قانون به شرح زیر است:

۱- کتاب و رساله و جزوه و نمایش نامه و هر نوشته دیگر علمی و فنی و ادبی و هنری.
۲- شعر و ترانه و سرود و تصنیف که به هر ترتیب و روش نوشته یا ضبط یا نشر شده باشد.

۳- اثر سمعی و بصری به منظور اجراء در صحنه های نمایش یا پرده سینما یا پخش از رادیو و تلویزیون که به هر ترتیب و روش نوشته یا ضبط یا نشر شده باشد.

۴- اثر موسیقی که به هر ترتیب و روش نوشته یا ضبط یا نشر شده باشد.

۵- نقاشی و تصویر و طرح و نقش و نقشه جغرافیایی ابتکاری و نوشته ها و خط های تزئینی ...

۶- هرگونه پیکره

۷- اثر معماری

۸- اثر عکاسی

۹- اثر ابتکاری مربوط به هنرهای دستی یا صنعتی و نقشه قالبی و گلیم.

۱۰- اثر ابتکاری که بر پایه فرهنگ عامه (فولکلور) پدید آمده باشد.

۱۱- اثر فنی

۱۲- هرگونه اثر مبتکرانه دیگر که از ترکیب چند اثر پدید آمده باشد.

بنابر این، «حقوق مادی پدیدآورنده اثر وقتی از حمایت این قانون برخوردار خواهد شد که اثر مزبور نخستین بار در ایران چاپ و یا پخش یا نشر یا اجراء شده باشد و قبلا در هیچ کشوری چاپ یا نشر یا پخش یا اجرا نشده باشد.» در واقع از آنجاکه حمایت

از حقوق مادی را مشروط نموده است چنین استنباط می گردد که حقوق معنوی در هر صورت مورد حمایت هستند.

این قانون، نقض حقوق پدیدآورنده آثار فوق که شامل حق نشر، پخش، عرضه و اجرای اثر و بهره برداری از آن می باشد جرم انگاری نموده و برای آن مجازات حبس پیش بینی کرده است.

۲- جرم نقض حق و شناسایی مجازاتهای قانونی مرتبط

حمایت از حقوق انحصاری پدیدآورندگان آثار، زمانی متبلور می شود که تدابیر مقتضی برای حمایت از آنها و آثار شان پیش بینی شده باشد. در قوانین ایران، ضمانت اجرای کیفری و مدنی نسبتا مناسبی برای نقض این حقوق قانونگزاری شده است، اما آنچه اهمیت فراوانی دارد این است که باید میزان اثربخشی آن سنجش و پس از شناسایی موارد ناکارآمد، به تقویت آن با مطابقت های لازم با اسناد بین المللی، برای روزآمدسازی تلاش شود. چراکه حصول نتایج مطلوب در این زمینه، به ایجاد تضمین کافی برای پدیدآورنده نسبت به فراهم کردن بستر دادرسی عادلانه وابسته است.

نقض حقوق مولف که در حقوق ایران، با عناوینی مانند جعل، شبیه سازی، تقلید و سرقت ادبی مورد بحث است معمولا تحت عنوان کلی «نقض» مطرح می گردد و عبارتست از «هرگونه تصرف مادی یا حقوقی غیر مجاز در اثر مورد حمایت قانون». اعمالی همچون ترجمه، تکثیر، اقتباس و عاریه بدون اجازه یا اذن که لزوما از طرف پدیدآورنده یا ورثه وی، به حکم مقنن حاصل می شود و نقض را برطرف می کنند، ظهور و بروز داشته باشند، موجبات نقض حقوق تلقی خواهند شد.

ملاک تحقق نقض را «مشابتهت های میان دو اثر» عنوان کرده اند. برای احراز نادیده گرفتن حقوق مولف، بدوا ارزیابی مشابتهت میان دو اثر ضروری است و بار اثبات این شباهت ها به عهده مدعی است و خواننده

دعوا نمی تواند به صرف اثبات وجود اختلاف یا اختلافات میان آثار مذکور، از مسئولیت مبری شود. لذا بر دادگاه است که ابتدا به موضوع مشابهت ها بپردازد و این شباهت ها، لازم نیست کامل و موجب یکی شناختن دو اثر باشد. همین که جوهره اثر اصیل بدون مجوز اخذ شده باشد، نقض حاصل می گردد، این امر یکی از قواعد عمومی بررسی نقض است. (محمدی، پژمان، مقاله دعوا و معیارهای نقض حق تکثیر پدیدآورندگان، فصلنامه حقوق پزشکی، تهران ۱۳۹۱)

با این مقدمه مختصر و آشنایی ضمنی با موضوع نقض حقوق پدیدآورندگان، جرایم ناشی از نقض حقوق مالکیت ادبی و هنری که در قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان آمده است را بررسی می کنیم و به مجازات های مقرر برای آنها، به اختصار اشاره می کنیم.

۱-۲ جرایم مطرح در قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان

قوانین برخی از کشورها حق پدیدآورنده را بر اثرش با صراحت «حق مالکیت» دانسته اند و نمود این تصمیم قانونگذاران را می توان به عینه در قوانین مربوطه آنها مشاهده نمود. در ایران نیز این حق با عباراتی همچون «مالکیت ادبی» و «مالکیت صنعتی» سابقه بسیار طولانی دارد که با جرم انگاریهای صورت گرفته در این زمینه به مجازاتهایی اشاره دارد که در این قسمت به معرفی مختصر و بررسی مشروح آن می پردازیم.

۱-۱-۲ جرم نشر یا پخش یا عرضه اثر دیگری بدون اجازه صاحب حق و مجازات آن
حق نشر مبتنی بر قراردادی است که میان مؤلف و ناشر و توزیع کننده امضاء می شود که باید بر پایه آن قرارداد عمل کنند. بنابراین نقض قرارداد برای مؤلف و ناشر جایز نیست و حرام می باشد. (درینی، فتحی، حقوق مولفان، مترجمان، هنرمندان و ناشران در فقه معاصر اسلامی، ترجمه دکتر محمدرضا افتخار زاده، نشر هزاران، تهران) هرچند با گذشت سالیان متوالی از تصویب اکثر قوانین،

مجازاتهای پیش بینی شده برای متهمینی که در این رابطه محکوم می شوند بسیار ناچیز بوده و نیاز به بازنگری اساسی دارد، اما با وجود اینکه قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ است در مورد جرم نشر یا پخش یا عرضه تمام یا قسمتی از اثر دیگری، مجازات حبس تادیبی از شش ماه تا سه سال را پیش بینی کرده است که مجازات متناسبی است. براساس ماده ۲۳ این قانون: «هرکس تمام یا قسمتی از اثر دیگری را که مورد حمایت این قانون است به نام خود یا به نام پدیدآورنده بدون اجازه او و یا عالما عامدا به نام شخص دیگری غیر از پدیدآورنده نشر یا پخش یا عرضه کند به حبس تادیبی از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد»
۱-۲-۲ جرم چاپ، پخش و نشر ترجمه دیگری بدون اجازه و مجازات آن

قانونگذار برای ترجمه، اهمیت بسیاری قائل است، و این امر به خاطر دلیل عمده ای است که از رنج و مرارت مترجم ناشی باشد که وی در راه برگردان اثر از زبان خارجی به زبان رسمی مملکت متحمل می شود. گزینش صحیح واژه ها، جمله سازی درست، رعایت اصل امانت و بسیاری دیگر از اصول لازم الاجراء از جمله مشکلات مولف است که یک مترجم توانا قادر است آنها را پشت سر بگذارد. (آیتی، حمید، حقوق آفرینش های فکری، نشر حقوقدان، تهران، ۱۳۷۵)
دلیل دیگری که می توان برشمرد، سابقه ای است که ترجمه در ایران و جهان اسلام داشته است. نهضت عظیم ترجمه که از آن می توان طلوع تمدن اسلامی نام برد در اواخر سده دوم هجری در جهان اسلام آغاز شد، طبیعی است که سوء استفاده از آثار ترجمه شده دیگران در ردیف سایر آثار واجد اهمیت باعث ایجاد حق تعقیب و جبران خسارت برای مترجم می شود. (الستی، ساناز، حقوق کیفری مالکیت ادبی و هنری، چاپ اول، نشر میزان، تهران، بهار ۱۳۸۳)

به موجب قسمت اخیر ماده ۲۴ قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان

در صورت تحقق جرم چاپ و پخش و نشر ترجمه دیگری، مجرم به سه ماه تا یک سال حبس تادیبی محکوم خواهد شد. بدیهی است محکوم له می تواند ضمن تقدیم دادخواست ضررو زیان، از دادگاه صادرکننده حکم جزایی خواستار صدور حکم مقتضی در مورد جبران خسارات وارده از فعل محکوم علیه شود. باتوجه به اینکه به موجب ماده ۲۲ این قانون تنها آثاری که نخستین بار در ایران چاپ یا پخش یا نشر یا اجرا شده باشند مورد حمایت واقع شده اند. برای چاپ، پخش یا نشر ترجمه های متعلق به دیگری که نخستین بار در خارج صورت گرفته اند هیچ ضمانت اجرای کیفری مقرر نموده است و متأسفانه شاهد افزایش نشر و پخش ترجمه هایی هستیم که مترجمان آنها در خارج از ایران اقدام به چاپ آنها نموده اند و به راحتی در ایران توسط اشخاص سودجو چاپ و عرضه می شوند و خلاء جرم انگاری در مورد حمایت از این آثار احساس می شوند.

۱-۲-۳- جرم کاربرد نام و عنوان و نشان ویژه ای که معرف اثر دیگری است به تربیتی که القای شبهه کند و مجازات آن در قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان به حقوق معنوی پدیدآورنده اثر اشاره شده است ولی هیچ تعریفی از حقوق معنوی ارائه نشده است. یکی از مصادیق حقوق معنوی پدیدآورنده اثر «حق احترام نام و عنوان پدیدآورنده» است. (آقایی نیا، حسین، تقریرات حقوق جزای اختصاصی ۲، سال ۱۳۷۸) صاحب اثر ادبی و هنری حق دارد نام خود را بر روی اثرش ذکر کند و عنوانی را برای آفرینه خود انتخاب کند. (شیخ الاسلامی، عباس، بررسی تحلیلی جرایم مطبوعاتی، انتشارات جاودانه، تهران، سال ۱۳۸۷) در ماده ۱۷ قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ این حق به رسمیت شناخته شده است. از این نظر که مرتکب با بکار بردن وسائل متقلبانه یعنی نام و عنوان و نشان اثر دیگری، اقدام

به فریب مردم می نماید و به این ترتیب منفعت و سودی نصیب خود می کند. جرم مورد بحث شباهت زیادی به کلاهبرداری دارد ضروری بود قانونگذار در تعیین مجازات، اصل تناسب با مجازات را مدنظر قرار می داد. در نظام قانونگزاری ما در شرایطی که مجازات اصلی کلاهبرداری ساده از یک تا هفت سال حبس تعزیری و جزای نقدی معادل مالی که کلاهبردار اخذ کرده است می باشد، جرم کاربرد نام و عنوان و نشان ویژه معرف اثر تنها به موجب ماده ۲۵، سه ماه تا یک سال حبس تادیبی است که باتوجه به استفاده از وسیله متقلبانه و فریب دادن دیگران و منتفع شدن مرتکب از این طریق، مجازات حبس مقرر متناسب با عمل مرتکب نیست و قدرت بازدارندگی کافی ندارد.

۱-۲-۴- جرم عدم اعلام و درج نام پدید آورنده اثر در هنگام اقتباس از اثر یا استناد به آن به منظور انتفاع و مجازات آن یکی دیگر از مباحث موضوع حق مؤلف، بحث اقتباس و جنبه های قانونی آن می باشد که در عین حال از بحث های ظریف و دقیق موضوع مورد نظر است. «اقتباس» در اصطلاح علم حقوق، به حق ویژه مؤلف، به درجات مختلف برداشت از یک اثر برای خلق یک اثر تازه گفته می شود. این درجات ممکن است از اندازه ای محدود و متعارف و صرفاً با استناد و آوردن بخش خاصی از اثر اصلی شروع شود، ولی گاهی نیز اثر از حالت موجود به اثر متفاوتی تبدیل می گردد.

اگر اقتباس در حد متعارف و مجاز باشد، حتی اگر با توافق و اجازه قانونی پدیدآورنده نباشد، جرم محسوب نمی شود. چون ماده ۷ قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان در خصوص اقتباس، استناد یا استفاده متعارف مقرر می دارد: «نقل از اثرهایی که انتشار یافته است و استناد به آنها به مقاصد ادبی و علمی و فنی و آموزشی و تربیتی و به صورت انتقاد و تقریظ با ذکر مأخذ در حدود متعارف مجاز است». پس می توان گفت اقتباس یا استفاده یا استناد به

اثر دیگری «با رعایت حقوق مادی و علمی مولف و استناد و انتساب مطالب منقول به او جایز و مباح است». متأسفانه با وجود اهمیت موضوع اقتباس، قانونگذار ما مفصلاً با این موضوع برخورد نکرده و تنها در ماده ۱۸ قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ به هنگام وضع مقرره جزایی در مورد اقتباس و استناد به اثر دیگری اشاره نموده است.

برابر ماده ۲۵ همان قانون؛ «متخلفین از مواد ۱۷-۱۸-۱۹-۲۰ این قانون به حبس تأدیبی از سه ماه تا یک سال محکوم خواهند شد» که به این ترتیب جرم عدم اعلام درج نام پدیدآورنده اثر در هنگام استناد یا اقتباس از اثر موضوع ماده ۱۸ نیز مشمول این حکم می باشد. باید در نظر داشت که به موجب ماده ۱۸، مرتکبان این جرم اشخاص خاصی هستند که اجازه استفاده و اقتباس از اثر را از سوی پدیدآورنده دارند و در واقع به نوعی اشخاص مورد اعتماد پدیدآورنده محسوب می شوند. به نظر می رسد با این اوصاف بهتر بود قانونگذار برای جرم عدم درج نام پدیدآورنده توسط این اشخاص مجازات شدیدتری نسبت به سایر جرائم موضوع مواد ۱۷-۱۹-۲۰ مقرر می نمود و جرم مذکور باتوجه به شخصیت مرتکب که در این مورد اهمیت دارد قابل مقایسه با سایر جرائم مانند جرائم ارتكابی در چاپخانه ها و کارگاهها، موضوع ماده ۲۰ این قانون نیست و انتظار می رفت مجازات حبس بیشتری برای جرم مورد بحث مقرر شود.

۲-۱-۵ جرم تغییر یا تحریف آثار ادبی و هنری و نشر آن بدون اجازه پدیدآورنده و مجازات آن

یکی دیگر از جرائمی که مورد حمایت این قانون قرار گرفته است تغییر و تحریف آثار ادبی و هنری و انتشار بدون اجازه آن است. همانطور که بیان شد جرم عدم درج نام پدیدآورنده در هنگام اقتباس از اثر به منظور انتفاع که مشمول ماده ۱۸ قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان

است با این جرم تفاوت دارد چون ماده مذکور، در مقام بیان اعمال افرادی است که اجازه اقتباس دارند، اما شرایط تشریفاتی آن همچون درج نام پدیدآورنده اصلی را رعایت نمی کنند. پس اگر در جریان اقتباس، تغییر و تحریفی صورت گیرد که شرایط ماهوی اقتباس را خدشه دار سازد و به حقوق معنوی پدیدآورنده لطمه ای وارد سازد مشمول ماده ۱۹ این قانون است.

برخلاف اصول نگارش قوانین، ضمانت اجرای کیفری جرم مورد نظر در ذیل ماده ۱۹ که عناصر جرم را بیان می کند ذکر نشده است و مجازات آن مانند جرایم قبلی بطور جداگانه در ماده ۲۵ آمده است. بر این اساس «متخلفین از مواد ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۰ این قانون به «حبس تأدیبی» از سه ماه تا یک سال محکوم خواهند شد». در حال حاضر باتوجه به رواج تغییر و تحریف آثار ادبی و تضييع حقوق پدیدآورندگان، این میزان مجازات حبس، از قدرت بازدارندگی کافی برخوردار نیست. با عنایت به تعریف حبس تأدیبی که برای ارتكاب جرایم از نوع جنحه (جرایم شدیدتر از خلاف و خفیف تر از جنایت) و به منظور تادیب بزهکار تعیین می شوند و مدت آن حداکثر ۳ سال بوده است و اینکه در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ این مباحث اصلاً مطرح نمی باشد، لذا است تکلیف این مجازات از سوی قانونگذار ایرانی تعیین گردد تا در این زمینه نیز تضمینات مقتضی برای تولید کنندگان آثار فرهنگی و هنری تامین باشد.

۲-۱-۶ جرم ارتكابی توسط چاپخانه ها و مجازات آن

یکی دیگر از موارد نقض حقوق مالکیت ادبی- هنری که در قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان بیان شده است جرائمی است که ممکن است توسط چاپخانه ها و بنگاه های ضبط صوت و سایر اشخاص ذیربط صورت بگیرد و قانونگذار به جهت افزایش ارتكاب این اعمال مجرمانه از قبیل عدم درج شماره دفعات چاپ و

یا تعداد نسخه کتاب و سایر موارد مذکور که توسط چاپخانه‌ها و مراکز مرتبط دیگر صورت می‌گرفت، اقدام به جرم‌انگاری آنها نموده است. (الستی، ساناز، حقوق کیفری مالکیت ادبی و هنری، چاپ اول، نشر میزان، تهران، بهار ۱۳۸۳)

همانند سایر جرایمی که بررسی شدند ضمانت اجرای کیفری عدم درج موارد مذکور در ماده ۲۰ توسط چاپخانه‌ها و .. در ماده ۲۵ این قانون بیان شده که عبارت است از «حبس تادیبی از سه ماه تا یک سال». البته اینکه قانونگذار برای تمامی جرائم موجود در قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مجازات واحد در نظر گرفته است چندان صحیح به نظر نمی‌رسد زیرا اهمیت همه این جرائم به یک اندازه نیستند و برخی از آنها صدمات جبران‌ناپذیری به حقوق پدیدآورندگان آثار وارد می‌آورند که مجازات شدیدتر و موثرتری را می‌طلبد.

۲-۲ نگرش سایر قوانین به نقض حقوق مولفین، مصنفین و پدیدآورندگان آنچه گفته شد، بر اساس قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ بوده که در واقع اولین مقررده جدی در بحث حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری محسوب می‌شود. قوانین دیگری نیز با گذشت زمان وضع شدند که بعضی از آثار را مورد حمایت ویژه‌ای قرار دادند. در این باره می‌توان به «قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲» و یا «قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیر مجاز می‌نمایند مصوب ۱۳۷۲» و همچنین «قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹» یا مانند «قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲» «حمایت از آثار ادبی و هنری را به فضای مجازی و مبادلات الکترونیکی گسترش داده‌اند.

جرایم پیش‌بینی شده در این قوانین به منظور حمایت از حقوق مادی و معنوی پدیدآورندگان آثار ادبی و هنری است و اساساً

جنبه خصوصی آنها غلبه دارد، بنابراین می‌توان آنها را از جمله جرایم قابل گذشت دانست. چنانچه ماده ۱۲ قانون ترجمه و نشر کتب و آثار صوتی مقرر می‌دارد: «تعقیب بزه‌های مذکور در این قانون منوط به شکایت شاکی خصوصی است و با گذشت او تعقیب یا اجرای حکم موقوف می‌شود». ماده ۱۵ قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای بیان می‌دارد: «رسیدگی جرم مذکور در ماده ۱۳ با شکایت شاکی خصوصی آغاز و با گذشت او موقوف می‌شود».

با این ترتیب صرف وقوع جرم و بدون شکایت شاکی خصوصی، مرتکب تحت تعقیب قرار نخواهد گرفت و چنانچه شاکی خصوصی بعد از اعلام شکایت به هر دلیلی از شکایت خود منصرف گردد و اعلام گذشت کند تعقیب جزایی موقوف می‌شود. با این مختصر مقدمه، در این فصل جرائم مندرج در سایر قوانین مرتبط را بررسی می‌کنیم. ۱-۲-۲ جرم نشر، پخش و عرضه غیر قانونی

کتب و نشریات و آثار صوتی و مجازات آن در حالیکه ماده ۲۳ قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ به جرم نشر و پخش آثار دیگری پرداخته است و باتوجه به اینکه شامل تمام گونه‌های آثار ادبی و هنری می‌شود و نشر و پخش کتب، نشریات و آثار صوتی را نیز شامل می‌شود. با این حال با توجه به تصویب قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی در سال ۱۳۵۲ و با در نظر گرفتن اینکه قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است و عام می‌باشد و قانون ترجمه و تکثیر کتب، نشریات و آثار صوتی تنها در خصوص این موارد می‌باشد بنظر می‌آید که این قانون خاص موخر است و ماده ۷ آن، که به جرم انگاری اعمال مذکور پرداخته است، ماده ۲۳ قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان را که عام مقدم است تخصیص می‌زند پس در صورت وقوع جرم نشر و پخش

کتب، نشریات و آثار صوتی مرتکب با توجه به قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی محاکمه خواهد شد. (الستی، ساناز، حقوق کیفری مالکیت ادبی و هنری، چاپ اول، نشر میزان، تهران، بهار ۱۳۸۳)

ماده ۷ این قانون، اشخاصی را که عالماً عامداً مرتکب تکثیر کتب، نشریات و ترجمه و نسخه برداری یا ضبط یا تکثیر آثار صوتی برخلاف قانون شده اند علاوه بر تادیه خسارت شاکی خصوصی به حبس جنحه ای از سه ماه تا یک سال محکوم می کند. همانطور که مشخص است مجازات این جرایم به صورت مجزا در این ماده آمده است و عنصر مادی این جرایم به مواد مربوط ارجاع شده است باید گفت هدف قانونگذار از وضع قانون خاص در مورد کتب، نشریات و آثار صوتی دقیقاً مشخص نیست برخلاف آنچه تصور می رود قانونگذار با تعیین مجازات کمتر برای آنها، ارزش کمتری برای کتب، نشریات و آثار صوتی قائل شده است که توجیه منطقی برای آن نمی توان یافت.

۲-۲-۲ جرم تولید، پخش و عرضه غیر قانونی آثار سمعی و بصری و مجازات آن تولید، پخش و عرضه غیرقانونی آثار سمعی و بصری علاوه بر اینکه نیاز به کسب اجازه از پدیدآورنده اثر دارد، نیازمند اخذ مجوز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز می باشد. باید در نظر داشت که علت وضع قانون جداگانه تحت عنوان «قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت های غیر مجاز می نمایند» بیانگر حساسیت موضوع، در زمینه آثار سمعی و بصری بوده که بعنوان یکی از رسانه های ارتباط جمعی و عمومی محسوب می شوند، بدین لحاظ نقش این آثار بر فرهنگ جامعه، انکار ناپذیر است و از این رو حساسیت تصمیم گیرندگان برای این امر، ضرورت های اجتماعی این مسائل را توجیه می نماید.

پدیدآورنده اصلی یا کسی که حق نشر، پخش و عرضه اثر به او منتقل شده است در صورتی که بدون اخذ مجوز از وزارت فرهنگ

و ارشاد اسلامی اقدام به نشر، پخش و عرضه اثر رادیویی، سینمایی و تلویزیونی نماید به مجازات مقرر در ماده ۷ این قانون یعنی جریمه نقدی از یک میلیون تا ده میلیون ریال محکوم خواهد شد و در صورتیکه شخصی به غیر از پدیدآورنده یا کسی که از طرف او اجازه دارد مرتکب نشر و پخش غیرقانونی این آثار شود عمل وی مشمول ماده ۲۳ قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان خواهد بود.

همانگونه که اشاره شد، اهمیت آثار سمعی و بصری تا جایی است که در ماده ۳ برای آثار سمعی و بصری که باتوجه به محتوای آنها جرم انگاری گردیده، بحث غیرمجاز بودن آن می باشد که در این خصوص هم قانونگذار، مجازات جداگانه و شدیدتری در نظر گرفته است. لذا براساس ماده ۳، عوامل تولید، توزیع، تکثیر و دارندگان آثار سمعی و بصری غیرمجاز اعم از اینکه عوامل مذکور مجوز فعالیت از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی داشته باشند و یا بدون مجوز باشند باتوجه به محتوای محصول حسب مورد علاوه بر ابطال مجوز به مجازات های سختگیرانه تری محکوم می شوند.

همچنین به دلیل اثرات سوء این آثار بر عموم مردم و ای بسا جامعه، قانونگذار تکرار جرم را نیز در این مورد پیش بینی نموده و برای آن مجازات نسبتاً بالایی مقرر کرده است، در این زمینه تا مجازات مفسد فی الارض نیز پیش می رود. براساس تبصره ۳ این ماده سایر عوامل تولید، تکثیر و توزیع که جزئی از عوامل اصلی مانند تهیه کننده، کارگردان، فیلمبردار و یا بازیگران نقش های اصلی نباشند به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه و یا جزای نقدی از یک میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال محکوم می شوند.

۲-۲-۳ جرم نقض حقوق پدیدآورنده نرم افزار و مجازات آن

تکنولوژیهای نوین، شبکه های اجتماعی و حضور پررنگ کامپیوتر در زندگی امروزه نقش

تعیین کننده و مهمی را در جوامع بشری ایفا می کند. سرمایه گذاری زیاد برای تولید غالب برنامه های کامپیوتری ضرورت حمایت از این برنامه و جلوگیری از کپی برداری آن را ایجاب می نماید، زیرا عدم حمایت حقوقی از برنامه های کامپیوتری امکان برگشت سرمایه گذاری در رابطه با تولید آن را غیر ممکن می سازد. انواع نرم افزارها می تواند موضوع حقوق مالکیت ادبی و هنری باشند و به نوعی با لحاظ شرایطی خاص اختراع هم محسوب شوند و از این طریق مورد حمایت حقوق مالکیت صنعتی قرار بگیرند. قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه ای مصوب ۱۳۷۹ با توجه به هر دو حوزه مالکیت ادبی و هنری و مالکیت صنعتی به حمایت از نرم افزارهای رایانه ای پرداخته است. ضمانت اجرای کیفری نقض حقوق پدیدآورنده نرم افزار مانند کپی برداری غیرمجاز یا پخش و عرضه آن در ماده ۱۳ این قانون بیان شده است که شامل «حبس» و «جزای نقدی» و «هر دو» می شود. با عنایت به متن ماده موصوف، قاضی پرونده الزاما باید به هر دو مجازات حکم دهد. براساس این ماده مرتکب به حبس از نود و یک روز تا شش ماه و جزای نقدی از ده میلیون ریال تا پنجاه میلیون ریال محکوم می شود.

در ماده ۲۳ قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان نیز همانطور که بیان شد به جرم نشر و پخش غیر مجاز اثر دیگری پرداخته است و با توجه به عام بودن این قانون همه گونه های آثار ادبی و هنری از جمله نرم افزار را هم شامل می شود، اما به نظر می رسد در این باره و نظر به اهمیت جرم موضوعه، یعنی نرم افزارهای رایانه ای، اقدام به وضع قانون خاص در این باره نموده است. با این وجود به نظر می رسد دلیل موجهی برای کمتر بودن مجازات حبس در این مورد نسبت به حبس مقرر در قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان برای نشر و پخش همه انواع آثار ادبی - هنری وجود ندارد و مبلغ جزای نقدی مذکور

با توجه به گذشت زمان همچنان مناسب و موثر است. (همان منبع)

۲-۲-۴ جرم نقض حق مولف در بستر مبادلات الکترونیکی و مجازات آن

چنانچه بررسی شد، آثار ادبی و هنری بر اساس «قانون حمایت حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان» و همچنین دیگر قوانین مرتبط مورد حمایت واقع شده اند و برای پدیدآورندگان آنها حقوقی ایجاد می کنند که برای اشخاص دیگر غیرقابل تعرض بوده و نمی توانند بدون اجازه صاحبان آثار اقدام به نشر، تکثیر و توزیع آثار بپردازند. حال اگر شخصی مرتکب نقض حقوق پدیدآورنده در بستر مبادلات الکترونیکی شود و از طریق فضای مجازی و بدون اجازه صاحب اثر مرتکب نشر و پخش و عرضه آن شود، قانونگذار برای این عمل مجرمانه با توجه به فضایی که در آن جرم واقع شده است به صورت مستقل در قانون تجارت الکترونیکی مجازات تعیین نموده است.

ضمانت اجرای کیفری جرم نقض حق مولف در بستر مبادلات الکترونیکی در ماده ۷۴ این قانون بیان شده و در این ماده برای مرتکب تکثیر، عرضه و پخش اثر دیگری در فضای مجازی، دو مجازات «حبس» و «جزای نقدی» تعیین نموده است که هر دو الزامی می باشد. در واقع قانونگذار به جهت مکان خاص ارتکاب این جرم که محیط مجازی است اقدام به جرم انگاری و تعیین مجازات مستقل برای این عمل نموده و برای مرتکب جرم مجازات سه ماه تا یک سال حبس و جزای نقدی به میزان پنجاه میلیون ریال مقرر نموده است.

۲-۲-۵ جرم سرقت ادبی در حقوق مطبوعات و مجازات آن

در عصر حاضر باید برای مالکیت های فکری، اهمیت و جایگاه خاصی قائل شویم، چرا که پیشرفت تکنولوژیک و بوجود آمدن شبکه های اجتماعی در حوزه اطلاع رسانی و اینترنت، زمینه ای ساخته است که رونویسی های غیر مجاز و بعضا تجاوزات به آثار فکری

دیگران نیز افزایش یافته باشد. از همین رو، قانونگذار برای حمایت از این حقوق، با هدف حمایت از منافع فردی مؤلف و رعایت مصالح و حفظ نظم عمومی اجتماع، قوانینی وضع نموده است که موجب تشویق مؤلفان، مصنفان و پدیدآورندگان در جهت خلق آثار بدیع و خلاقانه خواهد بود.

در حقوق ایران، بند ۹ ماده ۶ قانون مطبوعات، سرقت ادبی از ناحیه مطبوعات را جرم قلمداد کرده و در تبصره ۱ این ماده سرقت ادبی را به «نسبت دادن عمدی تمام یا بخش قابل توجهی از آثار یا نوشته های دیگران به خود یا غیر ولو به صورت ترجمه» تعریف نموده است. تردیدی نیست که تعریف مزبور ناقص می باشد زیرا قانونگذار بدون توجه به سابقه قانونگذاری در این زمینه و قانون خاص «حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱» تنها با ذکر تنها یک مصداق از مصادیق نقض حقوق مؤلفین؛ یعنی نسبت دادن اثر به خود یا دیگری اکتفا نموده و به سایر موارد از جمله نشر اثر دیگری بدون اجازه یا تفسیر یا تعریف در آثار مورد حمایت قانونی، نپرداخته است.

۲-۲-۶ جرم تقلید نام یا علامت نشریه دیگر و مجازات آن

در حقوق ایران یکی از محدودیت های مطبوعات، انتشار نشریه به نحوی است که با نشریات موجود یا نشریاتی که به طور موقت یا دائم تعطیل شده اند، از نظر نام، علامت و شکل اشتباه شود. ماده ۳۵ و تبصره الحاقی مصوب ۱۳۷۹ قانون مطبوعات در زمینه جرم مزبور اشاره کرده است و علاوه بر آن در ماده ۲ قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب سال ۱۳۵۲، تکثیر بدون مجوز نشریات به قصد فروش یا بهره برداری مادی به همان شکلی که چاپ شده، ممنوع شده است. هرگاه در انتشار نشریه نام یا علامت نشریه دیگری هرچند با تغییرات جزئی تقلید شود، به طوری که برای

خواننده امکان اشتباه باشد، از انتشار نشریه جلوگیری و طبق نظر حاکم شرع محکوم می شود. در حقیقت این امر در حقوق ایران یکی از محدودیت های مطبوعات می باشد و ملاک اصلی مورد حکم قرار دادن این جرم همان تشابه آثار می باشد که چنانچه جزئی از علامت، نام یا نشانه را که در اثر اصیل بوده و در اثر تقلید شده موجود می باشد، مد نظر قانونگذار بوده است.

۳- نتیجه گیری

لازمه تولید علم و اندیشه در وهله اول، وجود فضای امن و مطمئن است که در آن صاحبان تفکر احساس کنند که از نتایج دستاوردهای خود اعم از مادی و معنوی بهره مند خواهند بود. تعریف و تدوین ساز و کارهای لازم از اهم امور است که در قالب آن، اندیشمندان ضمن بهره بردن از فعالیت های فکری خود، رضایت مطلوب را حصول نمایند تا دستاوردهای فکری خود را در اختیار دیگران و جامعه قرار دهند و از نظر اندیشمندان حقوق، تنها راهکار حقوقی در این مسیر، نظام مالکیت فکری است تا در قالب آن تلاش شود مصالح و منافع پدید آورندگان، تولید کنندگان، مصنفین و مولفین تامین و از سوی دیگر تضمین شود.

از مطالبی که گفته شد دانسته می شود که در حقوق معنوی به دلیل ظرافت های موجود، نیازمند توجه بیشتر از سوی قانونگذاران بوده و لازم است با اتخاذ راهکارهای اساسی در راستای ثبت آثار ادبی و هنری با تعریف ساز و کارهای اجرایی مناسب و منطقی، تغییراتی محرز و قطعی ایجاد کرد. لازمه این امر، تفویض اختیار بررسی، اعلام نظر و انجام مراحل ثبتی در مراکز استانها با انجام استعلامات قانونی و ایجاد هماهنگی های موثر بین دستگاهی می تواند باشد. همچنین علی رغم جرم انگاریهای لازمه از سوی قانونگذار ایرانی، آرای قضایی در زمینه مرتکبین جرایم نقض حقوق پدیدآورنده، به ندرت صادر می شود و این امر، از سویی، از توجه ناکافی و نیز جدی نگرفتن برخی از

قضات ناشی می شود و از سوی دیگر کم اهمیت جلوه دادن اینگونه پرونده ها باعث تضییع حقوق پدیدآورندگان می گردد. لذا این مسائل به همراه دیگر موضوعات مبتلابه در این خصوص، باعث شده است که شکل گیری رویه قضایی موثر تاکنون با موانعی مواجهه شود. در این زمینه بررسی تطبیقی موضوع نقض حقوق مولفین و پدیدآورندگان با مجازاتهای تعیین شده می تواند راهگشا باشد.

با عنایت به رویکرد تعدیلی شکل گرفته در سالهای اخیر که شاهد تنظیم و تسلیم لایحه برای تصویب در زمینه حقوق مولفین و مصنفین و پدیدآورندگان به مراجع قانونگزاری هستیم و تلاشهای قابل تقدیر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای پیوستن به کنوانسیونهای بین المللی، آمیدی در دل صاحبان هنر ایجاد نموده، اما این امر با ظهور دستاوردهای نوین علمی و شبکه های اجتماعی همراه بوده و لازم است این روند با فراز و فرودهایش پیگیری مجدانه شود. همچنین ترسیم چشم انداز راهکارهای عملی تر و تلاش برای تسریع روند ثبت آثار معنوی برای رفع محدودیت های موجود در راستای حمایت از حقوق پدیدآورندگان امری ضروری است. در نهایت در پرتو اصلاح قوانین برای وصول به دادرسی منصفانه با رعایت حداکثر اجزای آن، از نقض حقوق اقشار مختلف هنرمندان را تضمین خواهد نمود و این موضوع از اهم مواردی است که آمیدی در دل تولیدکنندگان آثار فاخر هنری ایجاد می کند. هرچند که قوانین ایران در این زمینه ساکت نمانده و هرآنچه لازم بوده است به فراخور پیشرفتهای بوجودآمده تدبیر کرده، اما به نظر، روزآمدسازی قوانین با تنقیح و اصلاح آنها برای همسان سازی با شرایط و اقتضات زمان از موضوعاتی است که نباید از آن غافل شد.

منابع:

- ۳- آقایی نیا، حسین، تقریرات حقوق جزای اختصاصی ۲، سال ۱۳۷۸
- ۴- آیتی، حمید، حقوق آفرینش های فکری، نشر حقوقدان، تهران، ۱۳۷۵
- ۵- الستی، ساناز، حقوق کیفری مالکیت ادبی و هنری، چاپ اول، نشر میزان، تهران، بهار ۱۳۸۳
- ۶- انصاری، باقر، حقوق ارتباطات جمعی، تهران، انتشارات سمت، چاپ اول، تابستان ۱۳۸۶
- ۷- حقیقت، نگین، حمایت کیفری از حقوق مالکیت فکری، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده حقوق واحد تهران مرکز، تیر ماه ۱۳۹۰
- ۸- خدمتگزار، محسن، فلسفه مالکیت فکری، نشر بنیاد حقوقی میزان، سال ۱۳۹۰
- ۹- درینی، فتحی، حقوق مولفان، مترجمان، هنرمندان و ناشران در فقه معاصر اسلامی، ترجمه دکتر محمدرضا افتخار زاده، نشر هزاران، تهران
- ۱۰- ساکت، محمد حسین، حقوق شناسی (دیپاچه ای بر دانش حقوق) نشر ثالث، تهران ۱۳۸۷
- ۱۱- شیخ الاسلامی، عباس، بررسی تحلیلی جرایم مطبوعاتی، انتشارات جاودانه، تهران، سال ۱۳۸۷
- ۱۲- صفایی، سید حسین، مجموعه مقالات حقوق مدنی و حقوق تطبیقی، نشر میزان، تهران، ۱۳۷۵
- ۱۳- قانون اصلاح قانون مطبوعات مصوب ۱۳۷۹
- ۱۴- قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲/۱۰/۱۶
- ۱۵- قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲
- ۱۶- قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیتهای غیرمجاز می نمایند مصوب ۱۳۸۶
- ۱۷- قانون مطبوعات ۱۳۶۴
- ۱۸- قانون ترجمه و تکثیر کتب، نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲
- ۱۹- قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸
- ۲۰- قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه ای مصوب ۱۳۷۹
- ۲۱- کریمی، محمد حسین، علایم تجاری در حقوق ایران، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول ۱۳۸۹
- ۲۲- مجموعه قوانین و مقررات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت حقوقی، امور مجلس و استانها، انتشارات خانه کتاب، تهران ۱۳۸۹
- ۲۳- محمدی، پژمان، مقاله دعوا و معیارهای نقض حق تکثیر پدیدآورندگان، فصلنامه حقوق پزشکی، تهران ۱۳۹۱